

Galéria je teraz jedinečným archeologickým náleziskom

OSTROV KULTÚRY V CENTRE SPREVÁDZA ROZSIAHLY PRIESKUM

NÁDVORIE VÝCHODOSLOVENSKEJ GALÉRIE (VSG) na Hlavnej ulici v Košiciach sa zmenilo na archeologické nálezisko. Stavebné práce na Ostrove kultúry sprevádza rozsiahly prieskum, ktorý už priniesol zaujímavé výsledky. Na svetlo sveta sa dostalo 36 stredovekých nádob, ktoré sa našli pri skúmaní kamenného objektu slúžiaceho pravdepodobne ako chladiareň. Sú medzi nimi aj typické tzv. košické poháre.

KOŠICE. Vo VSG sa realizuje projekt Ostrov kultúry - Otvorená zóna 2. Ten je súčasťou siedmich investičných projektov Košického samosprávneho kraja, na ktoré získal finančné prostriedky z Eu-

ropského fondu regionálneho rozvoja. V prípade galérie je nenávratný finančný príspevok vo výške 2 721 730 eur, celkové náklady sú 2 930 725 eur. „Naším cieľom je zvýšiť kultúrny i spoločenský potenciál celého areálu galérie. Tak, aby sme zmodernizovali kultúrnu infraštruktúru Košíc,“ hovorí vedúca odboru kultúry KSK Jana Kováčová. Priestory VSG budú v roku 2013

prioritne využité v rámci projektu EHMK, zároveň ponúknu možnosť pre vlastné projekty. Otvorená zóna bude prístupná pre umelcov, ale aj pre verejnosť, ktorá si nárokuje spôsoby umeleckého a kultúrneho využitia v netradičnom priestore. Vznikne možnosť prezentácie aj iných druhov umení - vizuálne divadlo, tanec, prednášky, besedy, workshopy, atď.

Vznikne moderný bezbariérový priestor

VSG patrí k najstarším, najväčším a najvýznamnejším slovenským galériám. Priestory sa využívajú na výstavné účely a spoločensko-kultúrne podujatia. Ich kapacita je však nedostatočná - chýba priestor na prezentáciu rôznych foriem súčasného umenia. V celom objekte nie je bezbariérový prístup, kanalizácia je v havarijnom stave. Preto bolo hlavným zámerom projektu vytvorenie nového univerzálneho výstavného priestoru. Výsledkom bude modernizácia existujúcich priestorov a výstavba nových výstavných priestorov v podzemí.

Projekt architekta Štefana Pacáka počítal v podzemnej galérii pod nádvorím so zachovaním niektorých historických nálezov, ktoré sa odhadovali po prvom historickom prieskume. Rozsah nálezov však prinútil investora, aby na základe odporúčania Krajského pamiatkového úradu upravil projekt tak, že v podzemnej galérii budú môcť návštevníci vidieť viac z odhalených nálezov. „Po vzájomných konzultáciách uvidíme, akým spôsobom doriešime projekt tak, aby sa to zásadným spôsobom nedotklo celého konceptu, ale aby sa zachovali niektoré

Archeologické nálezisko

Takto dnes vyzera nádvorie Východoslovenskej galérie na Hlavnej ulici v Košiciach.

nálezy. Podzemný výstavný priestor bude galériou moderného umenia. To však neznamená, že neukáže aj zachované časti objektov. Konfrontácia starého a nového je vo svete bežná. Stačí získať na nádvorie parížskeho Louvre. Nevymyslíme predsa úplne novú stavbu, keď tu nik-

dy nebola. Ale vznikne vyše 800 metrov štvorcových nových priestorov novej kvality pre nové umenie, v ktorej budú začlenené fragmenty starých budov,“ dodáva Štefan Pacák.

V rámci stavebných prác sa robí rekonštrukcia podzemných priestorov a vybudujú sa nové

výstavné priestory na nádvorí galérie. Príbudne nová kanalizácia a modernizovať sa budú všetky ostatné sieťové pripojenia. Administratívne a vstupné priestory budú vybavené novým mobiliárom a informačnými a komunikačnými technológiami.

Zaujímavý projekt aj pre stavbárov

„Tento projekt je pre nás veľmi zaujímavý, hoci práva stavbárčina nás ešte len čaká. Zatiaľ sme svedkami jedného z najväčších archeologických prieskumov na Slovensku,“ hovorí František Mrava, predseda predstavenstva spoločnosti DUHA Prešov, ktorá je zhotoviteľom stavby. „Aj pre nás je to skúsenosť, ktorá sa stavbárovi ponúka raz za život. Takúto stavbu, kde sa zatiaľ robí väčšina prác len ručne, s čakanom, vedrami, fúrikom, metličkou, sme ešte nerobili. Každý deň musíme riešiť otázky statiky, objavujú sa nové objekty, všetko podrobne konzultujeme s pamiatkarmi.“

„Odhadujeme, že v rámci všetkých stavebných prác sa z nádvoria a suterénu vyvezie okolo 3000 kubických metrov zeminy a sutiny, čo je zhruba 370 plne naložených nákladných áut. Naši pracovníci to môžu počítať aj na fúriky, lebo väčšina prác sa robí zatiaľ ručne. Jeden kubický meter je 14 až 20 fúrikov,“ vysvetľuje Marián Varadský, ktorý zabezpečuje technický stavebný dozor. „Podľa projektu by sme pri ďalších stavebných prácach mali použiť 950 kubických metrov čerstvých betónových zmesí, čo je asi 240 domiešavačov.“

Štefan Pacák

Známy architekt je autorom projektu.

Čo priniesol výskum

Od augusta skúmajú pracovníci archeologickej spoločnosti AA TERRA ANTIQUA z Rimavskej Soboty pod vedením Jána Haruštiaka a Petra Rotha nádvorie galérie. Potvrdila sa tu prítomnosť priečneho barokového dvojdverového krídla z pôvodnej budovy Župného domu z konca 18. storočia.

KOŠICE. Zbúrali ho počas veľkej prestavby objektu v rokoch 1888-1889. „Výskumné práce sme zamerali na plošné doskúmanie celej plochy nádvoria, aby sme získali ucelený pohľad

na celkovú zmenu štruktúry zástavby koncom 19. storočia,“ hovorí Ján Haruštiak. „Objavili sme aj staršie stavby, ktoré stáli na mieste dnešnej Východoslovenskej galérie.“

Azda najvýznamnejšie sú pozostatky murovaných stavieb. Podľa keramických nálezov môžu pochádzať zo 14. - 15. storočia. Dopĺňajú doterajšie poznatky o stredovekom osídlení Košíc. Popri pozostatkoch stredovekých domov boli odkryté dve kamenné pece, ktorých funkcia je predbežne nejasná. „Dôležitým nálezom je súbor 36 nádob. Boli odkryté pri skúmaní kamenného objektu v severnom trakte pivničných

priestorov galérie, ktorý plnil funkciu chladiarne,“ vysvetlil archeológ Juraj Malec z lučeneckej spoločnosti Acantha. „Sú medzi nimi typické hlinené tzv. košické poháre, niektoré v dokonalom stave.“

Na poznanie hospodárskeho zázemia stredovekej zástavby sú dôležité drevené konštrukcie, ktoré sa našli vo východnej časti nádvoria. Ide predovšetkým o zrubové stavby, ktoré pravdepodobne slúžili ako prístrešky či chlievy pre domáce zvieratá. Pozoruhodným objektom, ktorý pretína všetky zistené architektúry, je novoveká kamenná kanalizácia.

Vzácne nálezy

Súbor 36 nádob doplnia poznatky o stredovekom osídlení Košíc.

Ostrov za európske peniaze

Sedem investičných projektov realizuje Košický samosprávny kraj v rámci projektu EHMK Košice 2013 pod spoločným názvom Ostrov kultúry. Nenávratný finančný príspevok na všetkých sedem projektov je spolu 9 644 531 eur.

KOŠICE. Základnou filozofiou je vytvoriť ostrov kultúry v šiestich otvorených zónach a v Uličke remsiel a ich prostredníctvom zmeniť prístup k návštevníkom. Prilákať ich, ponúknuť im otvorený priestor, ktorý môžu využiť, aj keď nie sú stálymi návštevníkmi. Ostrov kultúry vzniknú v historickej účelovej budove Východoslovenského múzea, vo Východoslovenskej galérii, v Bábkovom divadle, na nádvorí Barkóczyho paláca, kde sídli knižnica, vo Verejnej

knihnici Jána Bocatia na Hviezdoslavovej ulici, v divadle Thália a na Hrnčiarskej ulici v susedstve Miklušovej väznice. Hlavným cieľom je zveľadiť kamenné inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK so sídlom v Košiciach, vhodné prepojiť interiérové danosti s exteriérovými možnosťami pre poskytovanie služieb na kvalitatívne vyššej úrovni s následným doplnením žánrovo rôznorodých kultúrnych podujatí.

Projekt Ostrov kultúry Otvorených zón je implementovaný v rámci opatrenia 7.1 priority osi 7 „Európske hlavné mesto kultúry - Košice 2013“ Regionálneho operačného programu a je spolufinancovaný Európskou úniou vo výške 85 % z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), vo výške 10 % zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky a 5 % z rozpočtu KSK.